

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Aliedustettujen ryhmien osaaminen

Esittely ja evästeet jatkuvan oppimisen uudistuksen parlamentaariselle ryhmälle 9.6.2020
Erityisasiantuntija Saara Ikkela
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Osallistumisessa on merkittäviä ryhmien välisiä eroja

- 60 % keskitason tai hyvät perustaidot omaavista ja vain 29 % heikot perustaidot omaavista osallistuu
- 64 % 25-54-vuotiaista ja vain 35 % yli 55-vuotiaista osallistuu
- 66 % työllisistä ja vain 33 % työttömistä osallistuu

Figure 4.6. Participation gap between low and medium/high skilled adults is largest in the OECD
Adults aged 25-64 who participated in job-related education and training in the past 12 months, 20 12/20 15, %

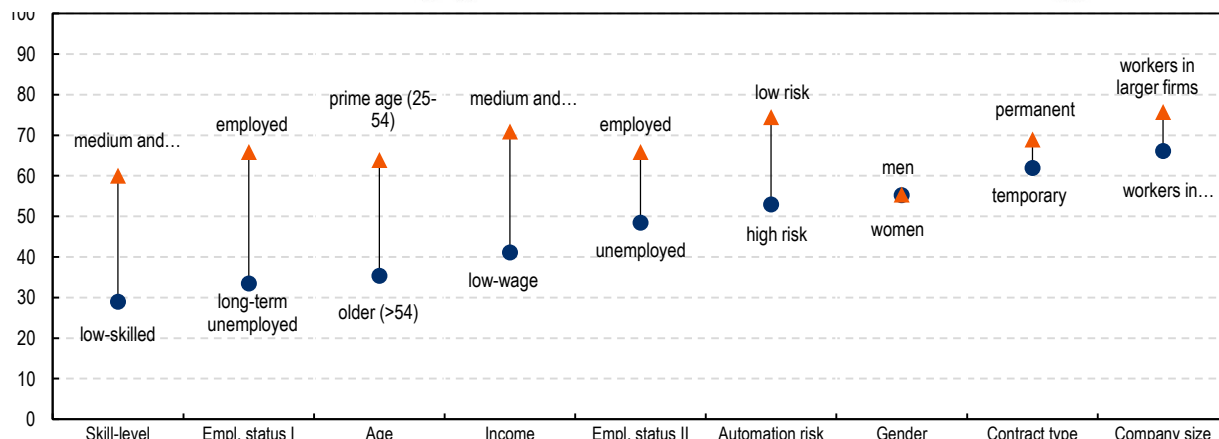
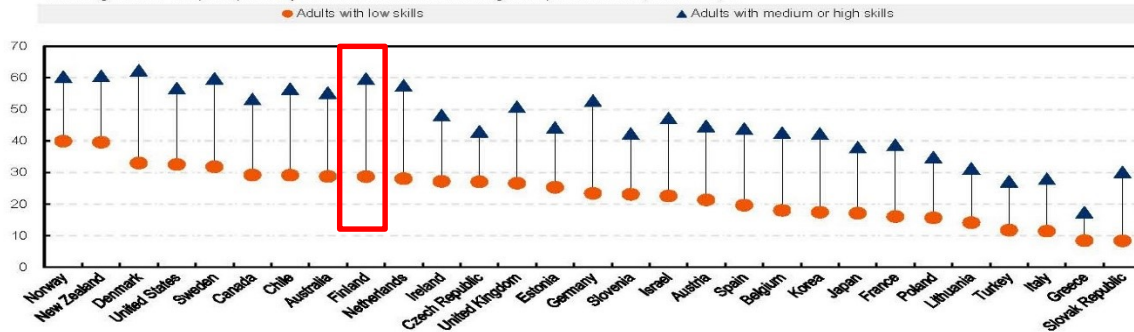

Figure 0.4. There are large participation gaps between groups

Share of adults participating in education and training, by group, 2012, %

Heikko osaamistaso heikentää yksilöiden asemaa ja yhteiskunnan kilpailukykyä

- Heikompien perustaitojen ja perusasteen varassa olevilla on korkeampi työttömyysaste, vaikeampia työllistyä ja heidän riskinsä menettää työpaikkansa on suuri
- Teknologinen kehitys, osaamisvaatimusten kasvaminen sekä käynnissä oleva kriisi todennäköisesti vain kiihdyttävät tätä kehitystä
- Heikosti koulutetut aikuiset altistuvat voimakkaasti työmarkkinoiden muutosten seurauksille, mikä lisää tarvetta päivittää ja lisätä heidän osaamistaan työelämässä pysymiseksi
- Hyödyt osaamisen kehittämisestä ovat suurimmat aliedustetuilla ryhmillä

Aliedustettuina ovat heikompien perustaitojen varassa olevat

Heikompien perustaitojen varassa olevilla aikuisilla on heikko lukutaito ja/tai heikot numeeriset taidot (ymmärtävät korkeintaan lyhyitä tekstejä tutuista aiheista ja/tai pystyvät tekemään yksinkertaisia matemaattisia tehtäviä)

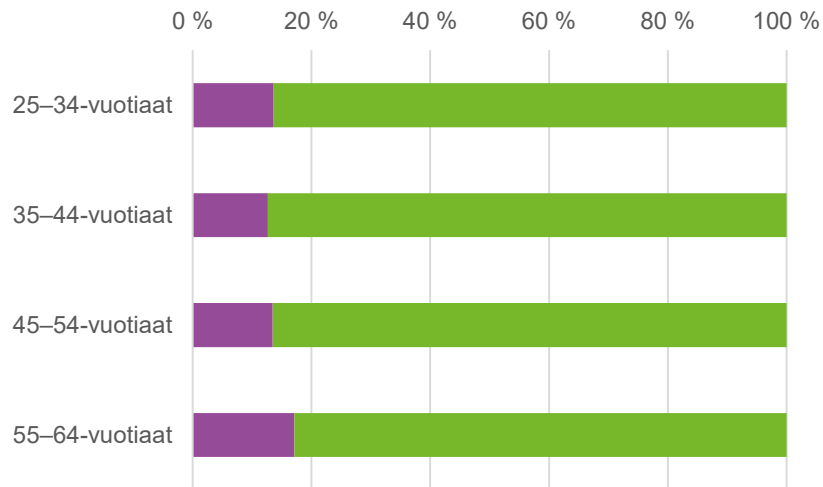
Heikkojen perustaitojen varassa olevissa yliedustettuna

- Vanhemmat ikäluokat (yli puolet vähintään 55-vuotiaita)
 - Maahanmuuttajat (yli kymmenesosa maahanmuuttajataustaisia, 44 % maahanmuuttajista heikot perustaidot)
 - Henkilöt, joiden vanhempien koulutustaso heikko (vaikutus suurentunut ajan myötä, erottuu nuoremmissa ikäluokissa)
- Työvoiman ulkopuolella olevat ja työttömät
 - Pienemmät tuloluokat
 - Pienissä yksityisen sektorin yrityksissä työskentelevät ja yksinyrittäjät
 - Työntekijät, jotka tekevät manuaalista rutiinityötä ja joissa korkeampi riski työn automatisoinnista (maatalous-, teollisuus-, rakennus-, logistiikka-, majoitus ja ravintola-aloilla työskentelevät)

Aliedustettuina myös vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat

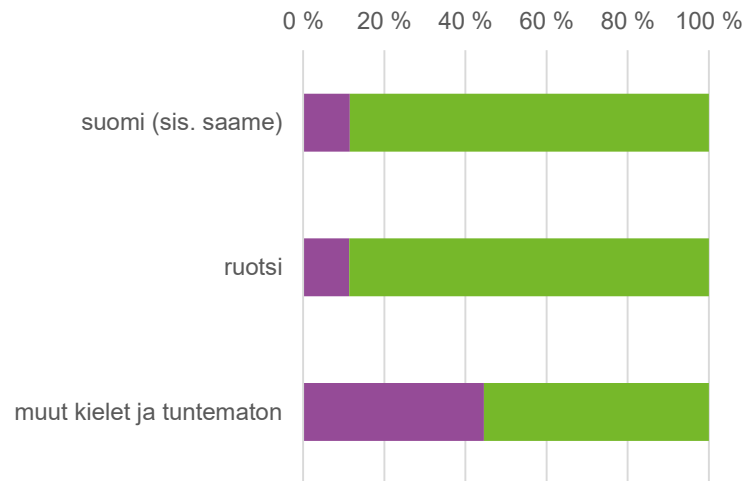
- Heikompien perustaitojen varassa tai ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevat aikuiset eivät ole täysin samoja ryhmiä, mutta ne ovat osin päällekkäisiä

Ikäryhmä

■ Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa tai tutkinto tuntematon
 ■ Vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneet

Äidinkieli

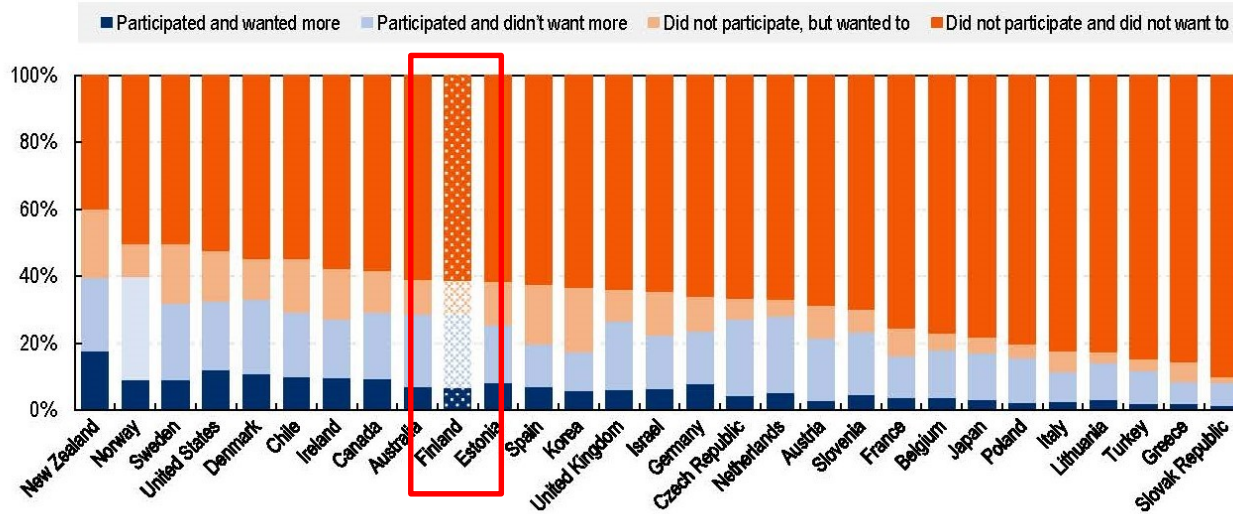
■ Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa tai tutkinto tuntematon
 ■ Vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneet

61 % heikkojen perustaitojen varassa olevista ei osallistunut eikä halunnut osallistua osaamisen kehittämiseen

Figure 4.7. Many adults with low skills neither participate nor do they want to

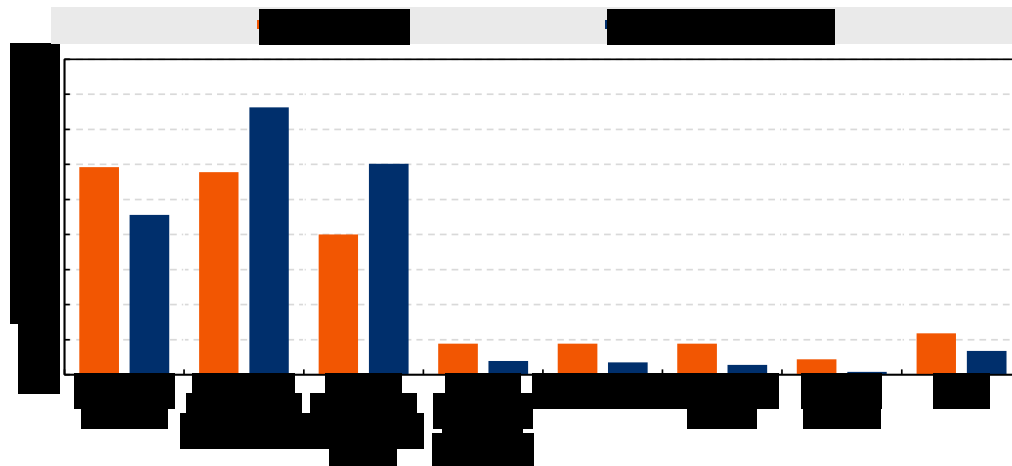
Adults aged 25-64 with low skills who participated in job-related education and training in the past 12 months, 2012/2015, %

Koulutukseen osallistumisen syistä

Figure 0.13. Many adults with low basic skills participate in learning because they have to

Main reason for participating in learning in Finland, %

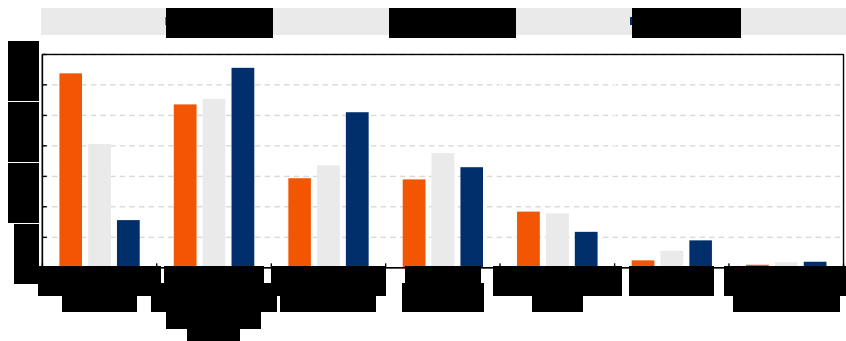
Monet (heikot perustaidot omaavat) osallistuvat koska on pakko tai työllistymiseksi tai työpaikan säilyttämiseksi

Note: Adults with low basic skills scored lower than level 2 in either literacy or numeracy, while adults with medium or high skills scored at least level 2 in both numeracy and literacy. Reasons for participating in formal or non-formal adult education for job related reasons over the past 12 months.

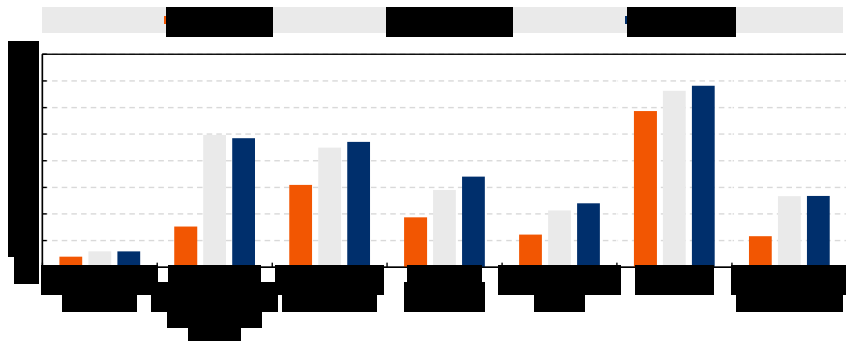
Source: PIAAC (2012, 2015)

Figure 0.14. Adults with low basic skills do not participate in the active labour market programmes that yield the best labour market outcomes for them

Panel 1: Participation in ALMPs by level of education, distribution across programmes, 2018, %

Panel 2: Share of programme participants in employment three and six months after the end of the programme by programme and by level of education, 2016, %

Osallistuvat vähän toimenpiteisiin, joiden jälkeen työllistyminen yleisintä

Huomattava valikoitumisen vaikutus

Note: Panel 1: Participation in ALMPs by age and level of education of the unemployed, distribution. Panel 2: Share of programme participants in employment three and six months after the end of the programme by programme and by level of education, 2016.
Source: Ministry of Economic Affairs and Employment (2019), M. Tuomaala (2018.)

Koulutukseen osallistumisen esteistä

- Taipumus aliarvioida positiiviset vaikutukset tuloihin ja yliarvioida kustannuksia (vaadittava työmäärä, maksut, palkan alenema) sekä jättää huomiotta epäsuoria hyötyjä
- Negatiiviset kokemukset heikentävät luottamusta omaan kykyihin (negatiiviset asenteet liittyvät erityisesti luokkamuotoiseen opiskeluun)
- Lähipiirissä usein samassa tilanteessa olevia henkilöitä, mikä vaikuttaa opiskelua koskeviin päätöksiin ja opiskelumotivaatioon

Nykyinen
palvelujärjestelmä
aliedustetuille
ryhmille

Koulutustarjonta

Julkisesti rahoitettu koulutustarjonta

- ▶ Kaikilla periaatteessa mahdollisuus hyödyntää julkisesti rahoitettua tutkintokoulutusta ja ei-tutkintoon johtavaa koulutusta
- ▶ Tutkintokoulutuksessa (ammattillinen ja korkeakoulut) aliedustetuista ryhmistä suurin osa aloittaa ammattillisessa perustutkintokoulutuksessa
- ▶ Työvoimakoulutuksessa (valtionosuudella rahoitettu ja hankintakoulutus) viidennes oli vailla perusasteen jälkeistä koulutusta
- ▶ Omaehtoisesti työttömyysturvalla opiskelevien määrä kasvanut erityisesti maahanmuuttajien suuremman osallistumisen takia

Työnantajien rahoittama koulutus

- ▶ Työllisillä mahdollisuus osallistua työnantajien rahoittamaan koulutukseen (riippuen työnantajasta)

Muut koulutuspalvelut

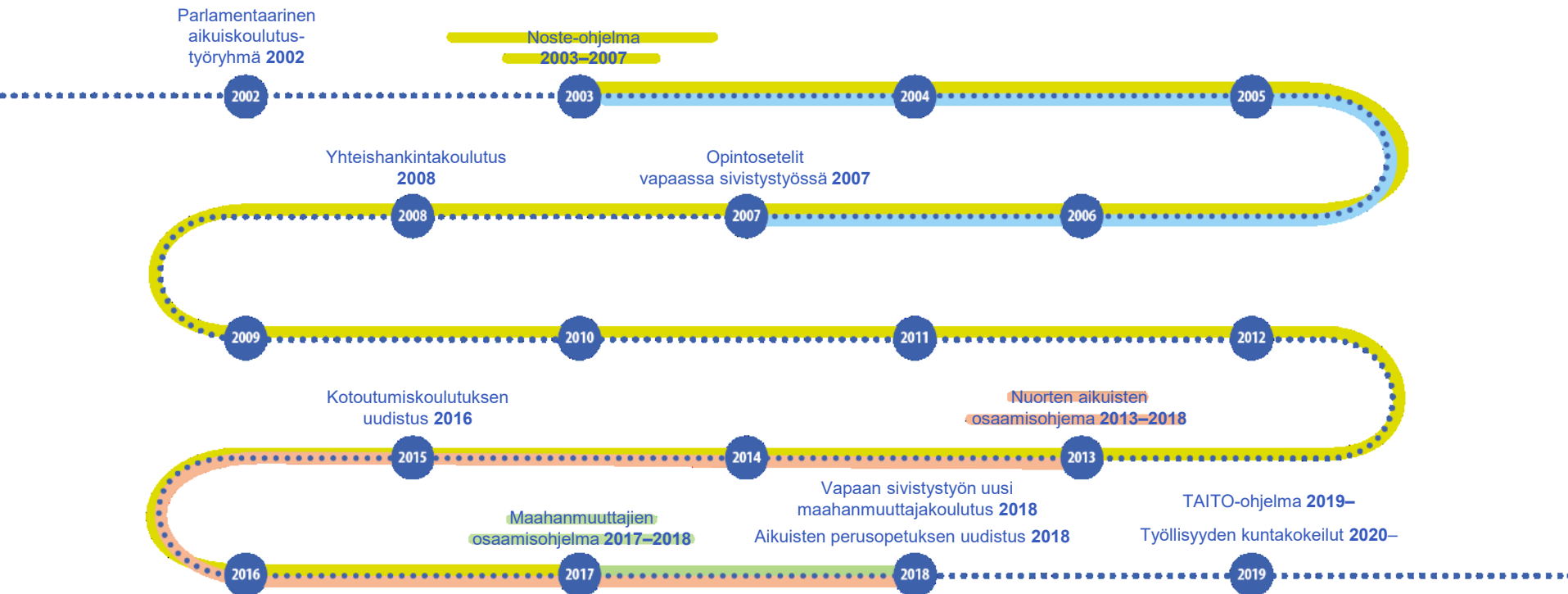
- ▶ Mahdollisuus ostaa koulutuspalveluja varallisuustilanteesta riippuen

Neuvonta- ja ohjauspalvelut ja niiden kohderyhmät

- Koulutuksen yhteydessä tarjottava ohjaus
 - ▶ koulutukseen hakeutuville ja opiskelijoille
- TE-toimistojen tarjoama ohjaus
 - ▶ kaikille halukkaille, mutta usein hakeudutaan työttömyystilanteessa tai sen uhatessa
- Monialaiset ohjaamot
 - ▶ alle 30-vuotiaille
- Työllistymistä edistävät monialaiset yhteispalvelut TYP:t
 - ▶ pääasiassa pitkäaikaistyöttömille ja alle 24-vuotiaille, jotka olleet työttömänä yli 6 kk
- Osaamiskeskukset ja maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapisteet
 - ▶ maahanmuuttajille
- Ohjaus muiden julkisten palvelujen yhteydessä esim. sote-palvelut, etuudet
 - ▶ palvelujen asiakkaille
- Muiden toimijoiden tarjoama ohjaus esim. ammattiliitot ja järjestöt, yksityiset palveluntuottajat, työnantajat

Aliedustettujen ryhmien osaaminen – aikaisempina vuosina toteutettuja toimenpiteitä

OECD: Nykyisen palvelujärjestelmän haasteet aliedustettujen ryhmien näkökulmasta

Kokonaisvaltaiset neuvonta- ja ohjauspalvelut riittämättömät

- ▶ Yleisimmät osallistumisen esteet työstä tai perheestä johtuva ajan ja/tai työnantajan tuen puute
- ▶ Osallistumisen esteet kasautuvat
- ▶ Koulutusjärjestelmässä vaikea navigoida
- ▶ Matalan kynnyksen monialaisia ohjauspalveluja vain rajatuille kohderyhmille

Kohdennettu koulutustarjonta puuttuu

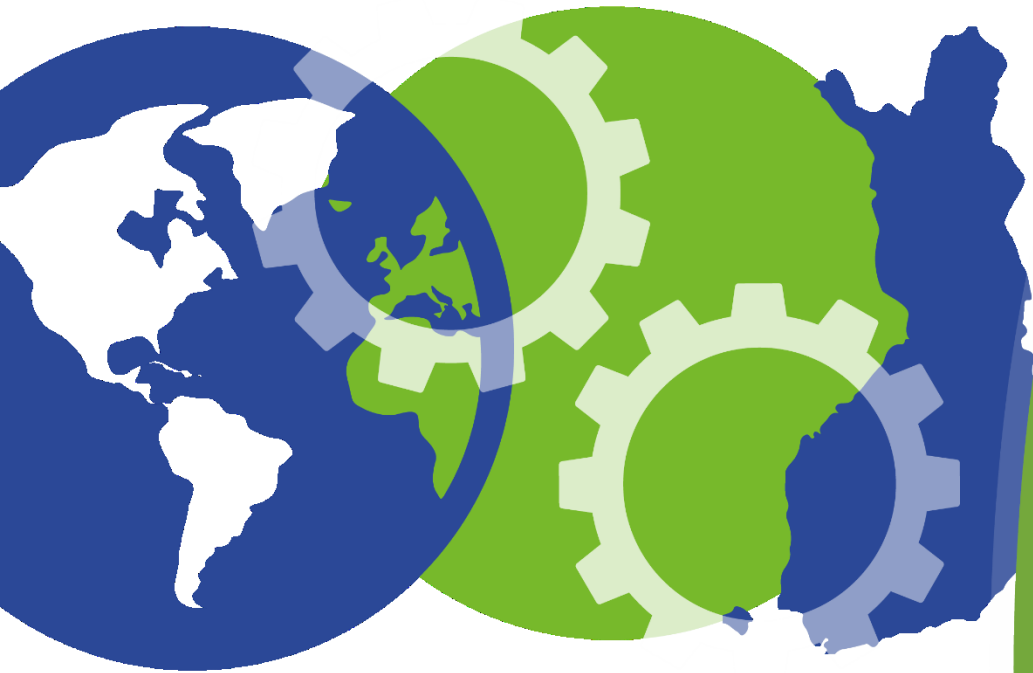
- ▶ Heikommat edellytykset hyödyntää avointa, universaalialaista koulutustarjontaa
- ▶ Eryityisesti heikot perustaidot omaavat tarvitsevat räätälöityä koulutusta (käytännöllinen, ongelmanratkaisutilanteisiin ja työhön kytkeytyvä opiskelu)

Hakeva toiminta on riittämätöntä

- ▶ Sisäänrakennettu ajatus siitä, että koulutukseen hakeutuminen on yksilön oma valinta
- ▶ Aikuisten etsivälle työlle ei ole kohdennettua rahoitusta

OECD:n kehittämisehdotukset

- ▶ *Kehitetään kokonaisvaltaisia yhden luukun neuvonta- ja ohjauspalveluja ”one-stop-shops” ja vahvistetaan TE-toimistojen resursseja*
- ▶ *Kehitetään räätälöityjä ohjelmia: lyhyitä motivointikoulutuksia/kursseja ja työelämän tai lähiyhteisön kontekstiin sidottuja koulutuksia*
- ▶ *Käynnistetään hakevaa toimintaa*

Kansainväliset ja kotimaiset esimerkit

Neuvonta- ja ohjauspalveluiden koordinaatio

- **Valtakunnallinen koordinaatioyksikkö**
 - **Norja:** Kompetanse Norgessa valtakunnallinen koordinaatioyksikkö elinikäiselle ohjaukselle, joka tukee, kehittää ja neuvoo alueellisten keskusten toimintaa ja uraohjausta eri sektoreilla (koulut, yliopistot, työllisyyspalvelut) ja kehittää digitaalista ohjausta
- **Valtakunnallinen toimija**
 - **Skotlanti:** Skills Development Scotland tarjoaa ohjaus- ja urapalveluja kaiken ikäisille riippumatta työmarkkina-asemasta. Ohjaus tapahtuu kouluissa ja alueellisissa keskuksissa sekä digitaalisesti. Johtaa uraohjauksen strategista kehittämistä ja tiedolla johtamista
- **Valtakunnallinen kehittäjä**
 - **Irlanti:** National Centre for Guidance in Education kehittää ja tukee opetusalan laadukasta ohjausta osana elinikäistä oppimista. kehittää ohjemateriaaleja, antaa ohjeita hyvistä toimintatavoista, jakaa tietoa ammattilaisille ja tukee innovointia ja pilottihankkeita, kehittää ja organisoii jatkuvaa oppimista, laatii tutkimuksia ohjauskäytännöistä ja -tarpeista sekä antaa politiikkaehdotuksia

Kohdennettu koulutustarjonta (1/2)

- **Positiivisen opiskeluasenteen tukeminen**
 - **Unkari:** Avoimet oppimiskeskukset (Open Learning Centers) tarjoavat 20-30 tunnin opiskelukokonaisuuksia. Opiskelumateriaalit on erityisesti suunniteltu aikuisille, joilla on heikot perustaidot. Opiskelumenetelminä käytetään keskustelua ja ryhmätyötä.
- **Perustaito-ohjelmien laadunvarmistaminen**
 - **Itävalta:** Perustaitojen vahvistamiseksi käynnistettyä ohjelmaa (Initiative Adult Education), jota toteuttavat ministeriön hyväksymät oppilaitokset. Kriteereinä ovat aikuisten tarpeisiin sovelletut sisällöt, kurssien laatu ja opetus- ja ohjaushenkilöstön pätevyys. Ohjelmassa tarjotaan myös moniammatillista ohjausta ja opintojen henkilökohtaistamista.
- **Perustaitojen vahvistaminen työn yhteydessä**
 - **Norja:** Perustaitoihin liittyvä ohjelma (Norwegian Skills Plus Work) myöntää avustuksia yrityksille, jotka tarjoavat työntekijöilleen koulutusta, jossa yhdistetään ammatillisia sisältöjä ja perustaitoja koskevia sisältöjä sekä vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Ohjelmassa keskitytään luku- ja kirjoitustaitoihin, numero- ja digitaalisiin taitoihin ja kommunikaatiotaitoihin. Käytettävissä on kansallisesti valmistettua opiskelumateriaalia ja ohjeistusta. Ohjelmassa painotetaan Pk-yrityksiä ja aloja, joilla on erityistä tarvetta perustaitojen vahvistamiseen.

Kohdennettu koulutustarjonta (2/2)

- **Opiskelun kytkeminen perhekontekstiin**
 - **Saksa:** Mama lernt Deutsch! –ohjelmassa on onnistuttu tavoittamaan maahanmuuttajavanhempia, kun opiskelu on järjestetty lasten koulussa. Lastenhoito on järjestetty vanhempien opiskelun ajaksi. Toiminta on vaikuttanut positiivisesti koulun ilmapiiriin ja koulun ja kotien vuorovaikutukseen.
- **Perustaitojen vahvistamisen kytkeminen ammatillisiin opintoihin**
 - **Suomi:** Taitava OPVA ESR –hankkeessa kehitettiin opiskeluvalmiuksia parantavia opintoja (OPVA) ammatillisessa koulutuksessa. Hankkeessa löydettiin hyviä toimintamalleja heikompien perustaitojen varassa olevien opiskelun tukemiseen, perus- ja digitaitojen vahvistamista tukevien opintojen integrointiin ammatillisiin opintoihin ja materiaaleja OPVA:n järjestämisen tueksi.

Hakeva toiminta

- **Aliedustettujen ryhmien tavoittaminen**
 - **Suomi:** NOSTE-ohjelmassa hyväksi toimintatavoiksi havaittu henkilökohtaiset yhteydenotot, monikanavainen toimintatapa ja vertaistuki.
- **Lähiyhteisöjen hyödyntäminen**
 - **Suomi:** Espoon kaupungin KYKY-projektissa yhtenä kohderyhmänä olivat maahanmuuttajakotivanhemmat, joiden tavoittamiseksi hyödynnettiin kuntia ja kielenopiskeluryhmiä, ja esimerkiksi kauppoja.
- **Työpaikkojen hyödyntäminen**
 - **Iso-Britannia:** Ammattiliiton johtama hanke Iso-Britanniassa (Unionlearn) kouluttaa koulutus-/opiskeluedustajia, jotka edistävät opiskeluun liittyviä positiivisia asenteita, auttavat yksilöitä identifioimaan koulutustarpeitaan ja organisoivat mahdollisuuksia opiskeluun ja perustaitojen parantamiseen. Hankkeen vaikutusten arviointi on osoittanut sen olleen erityisen onnistunut heikot perustaidot omaavien, ikääntyneiden ja etnisten vähemmistöjen kohdalla.

Keskusteltavaksi

Millä toimilla aliedustetut ryhmät saataisiin paremmin osallistumaan?

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

**Jotta uudistus on mahdollinen,
on tärkeää löytää
yhteinen linja ja tahto.**